

Motion till riksdagen

1988/89:U411

av Gudrun Schyman och Bertil Måbrink (vpk)

En kunskapsbank för omställningsfrågor i samband med nedrustning

Sverige har länge engagerat sig i internationella frågor som rör sambandet mellan nedrustning och utveckling. Detta har väckt både respekt och uppmärksamhet. Ett internationellt genombrott var den särskilda grupp som utredde frågan i FN 1981, under ledning av statssekreterare Inga Thorsson.

De förslag som där lades fram följdes sedan upp i utredningen "Med sikte på nedrustning" (SOU 1984:62), som också givits stor internationell spridning. En fortsättning var UD:s utredning "En politik för nedrustning och utveckling" (1988) med flera konkreta förslag.

Ett av förslagen var att i Sverige upprätta en särskild "kunskapsbank" om "försvarsindustriell omställning från militär till civil produktion". Ett förslag om en sådan kunskapsbank har, på UD:s uppdrag, också utretts och lagts fram (Om inrättandet av en kunskapsbank för omställningsfrågor, augusti 1988, gjord av institutionen för freds- och konfliktforskning, Uppsala universitet), men medel har inte avsatts i budgetförslaget för 1989/90.

Internationellt har sambandet mellan nedrustning och utveckling kommit att bli viktiga. INF-avtalet från 1987 innebar för första gången att verklig, men mycket begränsad, nedrustning genomförs. Hela vapensystem elimineras och delar av dem kommer att göras om till civil användning. I Sovjetunionen uppges att de industrier som tidigare producerade missiler nu ska tillverka kylskåp och barnvagnar. I sitt FN-tal i december 1988 sade Gorbatsjov att en omställning av krigsindustri till civil produktion är en "realistisk" möjlighet och han föreslog bl a att en nationell omställningsplan skulle upprättas.

I USA finns förslag om nedläggning av ett stort antal regementen, av budgetekonomiska skäl. I det amerikanska försvarsdepartementet finns sedan länge en enhet för alternativ användning av resurser som frigörs från nedlagda regementen i samhällen som saknar andra sysselsättningsmöjligheter.

Frågor om omställning berör på ett djupgående sätt militärindustriella komplex i många länder. Beslut fattas ofta under tryck av ekonomiska krafter. Alternativa produktionsmöjligheter är viktiga för de fackliga organisationernas ställningstagande.

En kunskapsbank i Sverige kunde därför enligt vpk vara betydelsefull för Sveriges agerande internationellt och skulle kunna ge service åt andra som är intresserade av dessa frågor. En sådan kunskapsbank skulle också vara värdefull för Sveriges egen situation, med en stor exportberoende vapenindustri.

Kunskapsbanken ska framför allt samla information om omställningsproblem i Sverige och Europa. Den föreslås inrättas under en treårsperiod och ska bestå av en forskare, en dokumentalist och en informatör. Fullt utbyggd och med nödvändiga kringresurser skulle denna enhet kräva ett anslag om 1,4 miljoner kronor per år. Förslaget är att den knyts till institutionen för freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet, eftersom kompetens i dessa frågor redan finns där.

Enligt vpk bör finansiering av verksamheten ske genom en avgift för omställning, som tas ut av vapenindustrin.

Hemställan

Mot bakgrund av det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär att en kunskapsbank för omställningsfrågor inrättas,
2. att riksdagen hos regeringen begär att regeringen i kompletteringspropositionen återkommer med förslag på en avgift för finansiering, i enlighet med motionens förslag.

Stockholm den 24 januari 1989

Gudrun Schyman (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)